

Adam Hernas*

Nr ORCID [0000-0002-0519-6546](https://orcid.org/0000-0002-0519-6546)

„Energia i Budynek” 2012, nr 3(58)

Świadectwo energetyczne w postępowaniu karnym / Energy Performance Certificate in Criminal Proceedings

Abstrakt: Artykuł uzupełnia zagadnienie charakteru prawnego świadectwa energetycznego o aspekt jego znaczenia w procesie karnym. Nawiązując do poprzednich artykułów podkreślono w nim to, że w świetle postanowień Kodeksu karnego sporządzenie i podpisanie przez osobę uprawnioną fałszywego świadectwa energetycznego jest poświadczeniem nieprawdy co do okoliczności mających znaczenie prawne. Stąd taka osoba powinna liczyć się z odpowiedzialnością karną za nieprofesjonalne lub sprzeczne z prawem wykonywanie zawodu. Wnioski wskazują na brak właściwych regulacji prawnych, co czyni z instytucji świadectw energetycznych nowy, mało potrzebny obowiązek publicznoprawny. W takim rozumieniu dokumenty te dalekie są od promowania polityki UE w kwestii efektywności energetycznej budynków.

Słowa kluczowe: świadectwo energetyczne, postępowanie karne, osoba uprawniona, dokument prywatny, poświadczenie nieprawdy w dokumencie.

Abstract: The article complements the discussion on the legal nature of the energy performance certificate by addressing its significance within criminal proceedings. Referring to previous articles, it emphasizes that in light of the provisions of the Criminal Code, the preparation and signing of a false energy performance certificate by an authorized person constitutes the authentication of an untruth regarding legally significant circumstances. Consequently, such a person faces potential criminal liability for unprofessional or unlawful practice of a profession. The conclusions note the absence of appropriate legal regulations that turns the energy certification system into a new, largely unnecessary public-law obligation. In this sense, these documents are far of promoting EU policy regarding the energy efficiency of buildings.

Keywords: energy performance certificate, criminal proceedings, authorized person, private document, authentication of an untruth in a document.

* Adam Hernas – dr nauk prawnych, Audytor i Certyfikator Energetyczny, Członek Zrzeszenia Audytorów Energetycznych.

Wstęp

W poprzednim szkicu podkreśliłem, że zarówno prawo administracyjne, jak i prawo cywilne traktuje świadectwo charakterystyki energetycznej jako dokument prywatny. Podniosłem także, że na gruncie zebranych do tej pory informacji otwarta pozostaje kwestia charakteru prawnego świadectwa energetycznego w postępowaniu karnym. Trzeba bowiem pamiętać, że w rozumieniu Kodeksu karnego [1] sporządzenie i podpisanie przez Certyfikatora Energetycznego fałszywego świadectwa energetycznego (zawierającego materialną nieprawdę) będzie poświadczeniem nieprawdy co do okoliczności mających znaczenie prawne [2]. Stąd osoba sporządzająca świadectwo energetyczne powinna liczyć się z odpowiedzialnością karną za nieprofesjonalne lub sprzeczne z prawem wykonywanie zawodu. Będzie to miało miejsce wtedy, gdy takie działanie zostanie uznane przez organy ścigania za przestępstwo [3].

Świadectwo energetyczne w postępowaniu karnym

Świadectwo charakterystyki energetycznej może pojawić się w trakcie postępowania karnego jako: opinia biegłego, dokument urzędowy oraz dokument prywatny [6]. Mamy tu zatem do czynienia z analogiczną sytuacją, jak w przypadku postępowania administracyjnego i cywilnego. *A priori* należy więc wykluczyć posłużenie się świadectwem energetycznym jako dowodem z opinii biegłego. Z brzmienia art.193 § 1 k.p.k. [4] wynika, że organ procesowy ma obowiązek zasięgnięcia opinii biegłego (lub biegłych) co do wszystkich okoliczności, które stanowią podstawę orzeczenia (wyroku, postanowienia) zapadającego w sprawie, o ile stwierdzenie takich okoliczności wymaga wiadomości specjalnych [5]. Z kolei art.194 k.p.k. [4] stanowi, iż o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego wydaje się postanowienie. Dokonuje tego sąd, prokuratora lub inny organ prowadzący postępowanie przygotowawcze [5].

Mając powyższe na uwadze należy więc stwierdzić, iż świadectwo charakterystyki energetycznej nie będzie stanowić w postępowaniu karnym opinii biegłego, gdyż w świetle postanowień k.p.k. [4] oraz ustalonej praktyki sądowej opinią taką jest wyłącznie opinia sporządzona przez osobę (osoby) wyznaczoną przez sąd, prokuraturę lub inny organ prowadzący postępowanie przygotowawcze. Nie może natomiast być traktowana jako dowód w postępowaniu karnym pozaprocessowa, prywatna ekspertyza, a za taką może być uznane świadectwo energetyczne. Zatem świadectwo nie będzie stanowić dowodu będącego podstawą oceny, bowiem dowód ten nie został przeprowadzony w sposób przewidziany przez

Kodeks [4] i strony nie mają możliwości ustosunkowania się do tego dowodu [5]. Judykatura stoi przy tym na stanowisku, że w przypadku, gdy opinia pozaprocesowa zawiera stwierdzenie okoliczności istotnej dla postępowania, to jest ona dokumentem prywatnym w rozumieniu art.393 § 3 k.p.k. [4]. Nie może ona jednak stanowić dowodu z opinii biegłego z jednego, zasadniczego powodu - wbrew wymogowi tego przepisu powstała dla celów postępowania karnego, w związku z którym ją zlecono, i w którym została złożona [6]. Konstatując, świadectwo energetyczne jako opinia prywatna, czyli pisemne opracowanie zlecone przez uczestnika postępowania, a nie przez uprawniony organ procesowy, nie jest opinią biegłego w rozumieniu art.193 k.p.k. w zw. z art.200 § 1 k.p.k. [4] i nie może stanowić dowodu w sprawie [6].

Świadectwo charakterystyki energetycznej nie jest także dokumentem urzędowym w rozumieniu Kodeksu postępowania karnego [4]. W tym miejscu należy zauważyć, że dokumenty – mające tak istotne znaczenie dowodowe – nie doczekały się do tej pory ani definicji, ani osobnego rozdziału w Kodeksie [4]. Dlatego przy formułowaniu nazwy dokumentu w procesie karnym musi być uwzględniona z jednej strony definicja zawarta w art.115 § 14 Kodeksu karnego [1], wskazująca na dokument podlegający ochronie prawnej, a z drugiej strony – specyfika dowodowa dokumentu jako źródła dowodowego. O dowodzie z dokumentu w znaczeniu procesowym można mówić przy tym tylko wtedy, gdy wykorzystuje się treść dokumentu. Natomiast w przypadku, gdy ujawnia się jego cechy, czy właściwość, wtedy dokument ma postać dokumentu rzeczowego [7].

Na kanwie przepisów k.p.k. [4] można wymienić wiele rodzajów dokumentów. Z uwagi na ich przeznaczenie w procesie karnym, dzielimy je na dokumenty dowodowe, stanowiące dowód w sprawie oraz dokumenty niemające w ogóle charakteru dowodowego, będące pismami, czy dokumentami procesowymi [7]. Do pierwszej grupy dokumentów k.p.k. [4] zalicza m.in. dokumenty urzędowe, złożone w postępowaniu przygotowawczym lub w sądowym, albo w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę oraz inne formy utrwalania czynności procesowych: stenogram, notatkę urzędową, czy zapis obrazu lub dźwięku [7]. Trzeba również podkreślić, że Kodeks postępowania karnego [4] nie precyzuje, co zawiera formuła „dokumentu urzędowego”. *Analogia legis* prowadzi do art. 244 k.p.c. [8], który pozwala na zdefiniowanie tego pojęcia. Zatem dokument urzędowy to oświadczenie wiedzy sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy w zakresie ich działania, wymienione w tym przepisie [6]. Pamiętajmy, że na podobne cechy dokumentu urzędowego wskazuje również Kodeks postępowania administracyjnego w art.76 [9].

Z punktu widzenia podmiotu, od którego dokument pochodzi, można w postępowaniu karnym wyróżnić dokumenty urzędowe – pochodzące od organu państwowego, instytucji lub organizacji społecznej [7]. W poprzednim szkicu próbowałem dowieść, że w rozumieniu k.p.a. [9] Certyfikator Energetyczny nie jest organem administracji publicznej, a także podmiotem powołanym na podstawie prawa lub porozumień do załatwiania spraw indywidualnych [10]. Podobnie k.p.c. [8] nie zalicza autora świadectwa energetycznego do organu władzy publicznej, czy organu państwowego. Świadectw energetycznych nie wykonują także organizacje zawodowe, samorządowe, czy spółdzielcze, choć zdarza się, że wykonują je fundacje. Dlatego dokumenty te nie są dokumentem urzędowymi w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego [9] oraz Kodeksu postępowania cywilnego [8]. W świetle powyższego należy więc podkreślić, że świadectwo energetyczne nie będzie również dokumentem urzędowym w rozumieniu Kodeksu postępowania karnego [4].

W takim razie otwarta pozostaje kwestia udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy świadectwo charakterystyki energetycznej jest dokumentem prywatnym w rozumieniu k.p.k. [4]? Aby tego dokonać, trzeba już na wstępie zaznaczyć, że pomimo braku legalnej definicji dokumentu w przepisach Kodeksu [4] można tu jednak odnaleźć definicję „dokumentu prywatnego” [5]. Zgodnie z art. 393 § 3 k.p.k. [4] wszelkie dokumenty powstałe poza postępowaniem karnym i nie dla jego celów, w szczególności oświadczenia, publikacje, listy oraz notatki są dokumentami prywatnymi i mogą być odczytywane w celach dowodowych [7]. Należy przy tym zauważyć, że poprzez użycie określenia „w szczególności” ustawodawca dopuszcza do odczytywania na rozprawie innych dokumentów prywatnych, sporządzonych w okolicznościach przewidzianych w tym przepisie, gdyż dokonane w nim wyliczenie ma charakter tylko przykładowy i dotyczy dokumentów tego rodzaju, które - w ocenie ustawodawcy - w praktyce zdarzają się najczęściej [5].

W dotychczasowych rozważaniach podniosłem, że zarówno w procesie administracyjnym, jak i cywilnym świadectwo energetyczne jest traktowane jako dokument prywatny. Status dokumentu prywatnego, jaki należy przypisywać świadectwu zarówno w postępowaniu administracyjnym, jak i cywilnym jest bowiem konsekwencją przekazania uprawnień do wykonywania tego typu dokumentów osobom prywatnym [3]. Mając powyższe na uwadze pragnę zauważyć, że również w postępowaniu karnym świadectwo charakterystyki energetycznej będzie traktowane jako dokument prywatny. Wiadomo już, że definicja dokumentu (bez podziału na dokument urzędowy oraz dokument prywatny) zawarta jest w Kodeksie karnym [1] jako podstawowym akcie prawnym z zakresie prawa karnego. Należy

przy tym za M. Bojańczykiem podnieść, że współzależność pomiędzy prawem karnym materialnym a procesowym jest ścisła, gdyż są one ze sobą zespolone i zostały uchwalone jako jeden „pakiet” normatywny [11]. Skoro więc świadectwo energetyczne jest dokumentem w rozumieniu Kodeksu karnego [1], będzie ono miało ten sam status z punktu widzenia regulacji Kodeksu postępowania karnego [4].

Choć w przepisach k.p.k. [4] można odnaleźć definicję „dokumentu prywatnego”, to jednak należy uznać, że ten akt prawny nie zna podziału dokumentów na „urzędowe” i „prywatne”. Takiego podziału nie wprowadza również Kodeks karny [1]. W tym wypadku pomocne może więc stać się odwołanie do innej gałęzi systemu prawa pozytywnego [12]. Definicję dokumentu prywatnego zawiera bowiem przepis art. 245 Kodeksu postępowania cywilnego [8]. Jak pamiętamy, zgodnie z tym przepisem świadectwo charakterystyki energetycznej będzie stanowić dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w tym dokumencie. *De lege lata* świadectwo energetyczne będzie więc traktowane w procesie karnym również jako dokument prywatny. Istotnymi cechami świadectwa będą przy tym: forma pisemna oraz elektroniczna, wydruk, wyrażona myśl ludzka w postaci oświadczenia wiedzy, materiał na którym świadectwo energetyczne zostało wykonane oraz autor świadectwa.

Zakończenie

Kończąc rozważania dotyczące charakteru prawnego świadectw energetycznych w Polsce pragnę podkreślić, że zagadnienie to należy traktować łącznie z problematyką odpowiedzialności osób wykonujących tego typu dokumenty. Można przy tym zaryzykować stwierdzenie, że zarówno w pierwszym, jak i drugim przypadku mamy do czynienia z istotnymi czynnikami, będącymi zarazem determinantami statusu prawnego Certyfikatora Energetycznego jako niezależnego, samodzielnego eksperta. Stąd poszczególne elementy tego statusu omówiłem w kilku osobnych szkicach. Trzeba mieć przy tym świadomość, że zawód Certyfikatora Energetycznego jest stosunkowo nową profesją na polskim rynku nieruchomości, gdyż istnieje od 1 stycznia 2009 roku. Stąd do tej pory nie zostały rozwiane wątpliwości odnośnie jego funkcjonowania oraz zakresu odpowiedzialności osób wykonujących tego typu działalność.

Nie jest także do końca sprecyzowany charakter prawny samego świadectwa energetycznego [6]. Niewłaściwa transpozycja dyrektywy EPBD [13] do prawa polskiego wypacza istotę możliwego wpływu Certyfikatorów Energetycznych na realizację polityki

energetycznej w Polsce [3]. Brak właściwych regulacji prawnych czyni z instytucji świadectw energetycznych nowy, mało potrzebny obowiązek publicznoprawny, który dodatkowo skutkuje obciążeniem budżetu właścicieli nowych budynków [3]. W takim rozumieniu dokumenty te dalekie są od promowania polityki Unii Europejskiej w kwestii efektywności energetycznej budynków.

Bibliografia:

1. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny, (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz.553 z późn. zm.).
2. Hernas A.: *Odpowiedzialność karna osób sporządzających świadectwa charakterystyki energetycznej*, [w:] „Energia i Budynek” 2011, nr 9 (52), s. 40-43.
3. Góralski J. M.: *Świadectwa energetyczne budynków*, Warszawa 2009.
4. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, (Dz. U. z 1997 r. Nr 89, poz.555 z późn. zm.).
5. Grajewski J., Paprzycki L.K., Płachta M.: *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Zakamycze 2003.
6. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 stycznia 2005 r., sygn. akt V KK 388/04.
7. Artymiak G., Rogalski M., Sobolewski Z. (red.): *Proces karny. Część ogólna*, Warszawa 2007.
8. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, (Dz. U. z 1964 r. Nr 43, poz.296 z późn. zm.).
9. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, (Dz. U. z 1960 r. Nr 30, poz.186 z późn. zm.).
10. Hernas A.: *Świadectwo energetyczne w postępowaniu administracyjnym*, [w:] „Energia i Budynek” 2011, nr 12 (55), s. 10-12.
11. Bojańczyk A.: *W kwestii dowodu z dokumentów prywatnych w procesie karnym*, [w:] „Państwo i Prawo” 2004, nr 8, s. 106.
12. Bojańczyk A., Razowski T.: Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 stycznia 2005 r., sygn. VKK 388/04.
13. Dyrektywa 2002/91/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków, Dz.Urz. UE L 1 z 4 stycznia 2003 r., s. 65–71.